

Posouzení stavby z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných druhů živočichů

projekt: Realizace úspor energie

—

Východočeské muzeum a Krajská knihovna, dvě budovy depozitářů v Pardubicích - Ohrazenicích

**Vypracoval:
RNDr. Milan Růžička**

květen 2018

Posouzení stavby z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů, ve znění zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, v úplném znění (dále jen „zákon“) a vyhlášky MŽP ČR č. 395/1992 Sb., v platném znění.

Zadavatel: Pardubický kraj
Komenského nám. č. 125
532 11 Pardubice

Název projektu: Realizace úspor energie – Východočeské muzeum a Krajská knihovna, dvě budovy depozitářů v Pardubicích - Ohrazenicích.

Předmět posouzení: jedna budova depozitáře Východočeského muzea a jedna budova depozitáře Krajské knihovny, Semtínská č.p. 157, 533 53 Pardubice 19 - Ohrazenice (okr. Pardubice).

Zpracovatel: RNDr. Milan Růžička, Pardubice

Kontakt: Kollárova č.p. 25, 533 53 Pardubice - Ohrazenice
IČO: 64244865
mobil: +420 608 52 00 79
e-mail: hmota@volny.cz

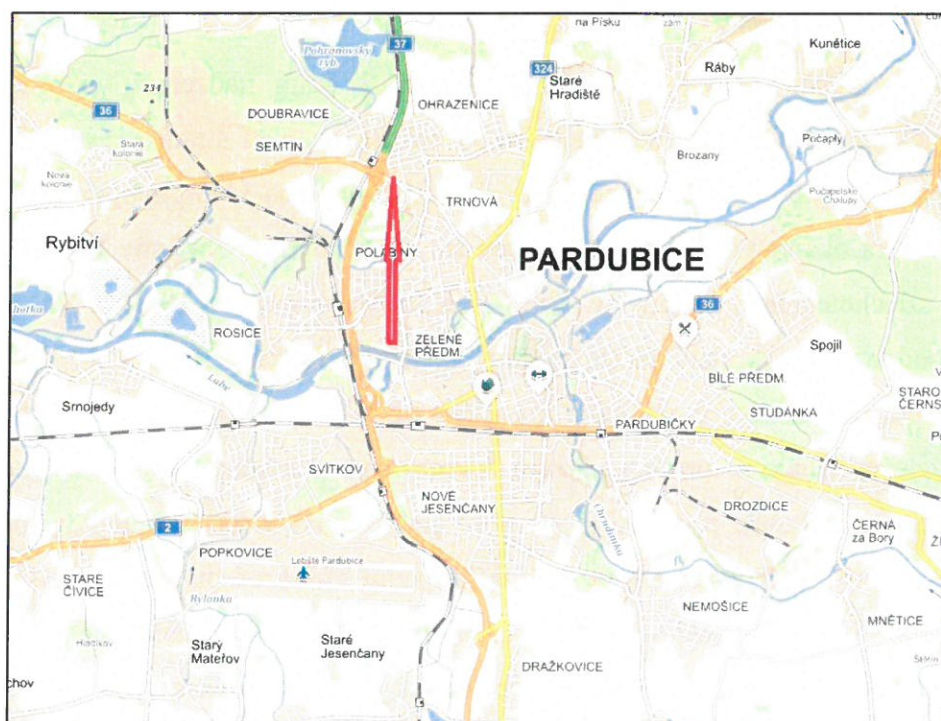
Obsah

1. Popis stavby	3
2. Metodika průzkumu	7
3. Interpretace zjištěných dat	8
4. Souhrn a doporučení dalšího postupu	11

1. Popis stavby

Posuzované budovy se nacházejí v severozápadní části Pardubického kraje, na jihozápadním okraji obce Ohrazenice, která je místní částí krajského města Pardubice. Budovy jsou situovány v oploceném areálu, ve kterém dříve sídlila Střední škola řemesel a služeb Poděbradská. V daném areálu stojí 3 stejné budovy, které byly využívány dříve jako internát. Předmětem posuzování je budova stojící nejvíce na západě (depozitář Východočeského muzea) a prostřední budova (depozitář Krajské knihovny). Areál je v majetku Pardubického kraje, v posledních letech (od roku 2010) má právo nakládat s tímto majetkem Východočeské muzeum v Pardubicích. Jeho potřebám a potřebám Krajské knihovny jsou postupně uzpůsobovány dispozice areálu včetně obou budov. Areál se nachází na adrese Doubravická čp. 157 (z této ulice je vchod do areálu, v katastru nemovitostí uvedena ulice Semtínská, ta však s tímto areálem vůbec nesousedí), 533 53 Pardubice – Ohrazenice. GPS souřadnice přibližného středu budovy depozitáře Východočeského muzea jsou 50° 3' 39.0" N, 15° 45' 2.1" E, GPS souřadnice přibližného středu budovy depozitáře krajské knihovny jsou 50° 3' 38.4" N, 15° 45' 4.7" E.

*Poloha zájmových
budov z hlediska
širších vztahů.*

V okolí předmětných budov jsou v naprosté většině člověkem silně přeměněná území. Západně od areálu vede obchvat Pardubic pokračující dálničním přivaděčem, jižně od něj je oblast nákupních středisek a hal, východně sportovní hřiště a severně od areálu obytná

zástavba převážně rodinných domů. Přírodě blízké biotopy – les a pole – se nacházejí nejblíže cca 300 m na jihozápad podél železniční trati Pardubice – Hradec Králové. Relativně přírodní biotop je též mezi budovami a silnicí I/ 36 v ulici Poděbradská (část zahrady + pruh podél silnice). Rostou zde vzrostlé břízy bělokoré (*Betula pendula*) a podél silnice „alej“ topolů osik (*Populus tremula*) a hybridních topolů (*Populus x canadensis*), mezi nimiž vyniká svou mohutností ten rostoucí u JV rohu zahrady areálu u potoka. Vlivem menší zahradnické údržby se v těchto místech rosrostly náletové křoviny. Pruh křovin pokračuje také podél Brozanského potoka (strouhy).

V blízkosti areálu jsou nejvyššími objekty budova bývalého kulturního domu, nyní budova firmy ElGas, Dominantou obce je panelový dům tzv. „třístovka“ – čp. 300, který má 8 nadzemních pater.

Obě budovy stojí na stavební parcele katastru nemovitostí č. 450 v katastrálním území Ohrazenice. Zastavěná plocha každé z budov je cca 470 m² (měřeno v prostředí www.cuzk.cz). Budovy mají jednoduchý obdélníkový půdorys o rozměrech cca 40 x 11,5 m. Delší osa je orientována přibližně ve směru Z – V s mírným vychýlením k JJZ – SSV.

Obě budovy jsou zděné, 4-patré, 3 patra nadzemní, jedno převážně podzemní, s plochou pultovou střechou s nízkou atikou (na jižní straně převyšuje střechu pouze o 10 cm), s krytinou z živičných pásů. Atika je opatřena klempířskými prvky. Voda ze střechy odtéká okapovým systémem na severní straně budov. Nad střechu jsou vyvedeny komínky vzduchotechniky, antény tv a wifi signálu a hromosvody. Budova Vč. muzea má cca 30 cm pod horním okrajem pláště budovy podél jižní strany budovy 19 větracích otvorů (jeden z původních otvorů přibližně uprostřed budovy byl zřejmě v minulosti zazděn), které tvoří železné trubky o průměru kolem 5 cm, otvor pokračuje dále za trubkou v syrovém zdivu, celková hloubka prostoru je 40 – 50 cm. Budova Krajské knihovny má na jižní straně 20 obdobných otvorů, 6 otvorů na kratší západní straně a 5 otvorů na kratší V straně. Budova Vč muzea má pod střechou, v horní části obvodového pláště na delších zdech budovy při jejích krajích praskliny v omítce sahající místy až do zdiva o hloubce až kolem 4 cm. Plášť (omítka) budovy Krajské knihovny je v horní polovině budovy bez prasklin.

Kolem dokola budov jsou pásy oken, na západní straně budov je vždy pouze po jednom sloupci oken, na východní okna nejsou. Okna jsou zapuštěná, dřevěná, bez fasádních

ozdobných prvků okolo nich, pouze s plechovým parapetem. Okenní rámy těsně doléhají, okenní niky jsou bez štěrbin a spár po obvodu okenních ráků, parapety doléhají těsně a nejsou pod nimi dutiny. Parapety přesahují obvodové zdivo pouze o cca 3 cm.

Budovy jsou podsklepené. Sklep je částečně nad úrovní terénu – ze sklepa na jižní a západní straně jsou vyvedena okénka v úrovni terénu. Na jižní straně 9 ks., na Z straně po 1 okénku. U Budovy Vč Muzea byla v době kontrol všechna okna pevně zavřena. U budovy Krajské knihovny byla 4 okna na jižní straně otevřena, tato otevřená okna však byla vždy opatřena neporušeným, těsně doléhajícím „muším“ pletivem.

*Letecký snímek
lokality se
zákresem
posuzovaných
budov.*

Depozitář muzea od SZ.

Depozitář muzea od JV.

Depozitář knihovny od SZ.

Depozitář knihovny od JV.

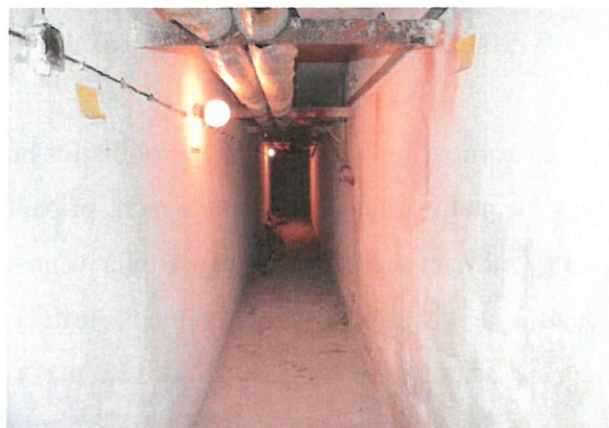
Depozitář knihovny – pultová střecha s nízkou atikou..

Depozitář muzea – prasklina v omítce, SZ část budovy.

Depozitář muzea – interiér spojovací chodby ve sklepě.

Plánované práce

V rámci plánovaného projektu, jehož jedním z podkladů má být tento posudek, se plánují na budovách depozitářů tyto práce (STUDECKÁ 2017):

- výměna oken,
- zateplení obvodových stěn s tloušťkou izolace 14 cm,
- zateplení ploché střechy o průměrné tloušťce 26 cm,
- nové klempířské prvky.

Cílem projektu je snížení emisí skleníkových plynů a snížení nákladů na energie za vytápění. Dalšími přínosy projektu je modernizace obálky budovy a zlepšení jejího vzhledu.

2. Metodika průzkumu

Při zpracování tohoto posouzení včetně získání podkladů v terénu v rámci zoologického průzkumu bylo vycházeno ze závazné „Metodiky posuzování staveb z hlediska

výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů“ Ministerstva životního prostředí ČR (ANONYM 2015).

Průzkum budovy byl proveden ve 4 termínech:

- 10.5.2018 – průzkum obou budov z vnějšku z jižní a západní hranice pozemku,
- 24.5.2018 – průzkum obou budov zvenčí, průzkum budovy Vč muzea i zevnitř, průzkum střechy depozitáře Vč Muzea,
- 29.5.2018 – průzkum obou budov zvenčí, průzkum budovy krajské knihovny i zevnitř, průzkum střechy depozitáře Krajské knihovny,
- 30.5.2018 – soumravní a noční sledování netopýrů z jižní hranice pozemku.

Pozornost byla vzhledem k probíhající hnízdní sezóně věnována především aktuálnímu výskytu ptáků a letounů na budovách, případně uvnitř budov nebo naopak v jejich blízkém okolí (zahradě areálu). Pozornost byla věnována též zjišťování pobytových stop a značek, hnízd a jejich zbytků, trusu, v menší míře i kadáverů. Prohlédnuty byly za tímto účelem všechny vhodné prostory na obvodovém plášti budovy (vzduchotechnika, parapety, poškození zdiva a fasády), na střeše (odvětrávací komínky, oplechování, dutiny za okapy) i prostory uvnitř budovy (především sklep). Průzkum byl proveden za pomoci techniky – dalekohled, detektor ultrazvuku (pro sledování letounů), endoskop (nahlížení do otvorů pod horním okrajem střechy). Zvláštní pozornost byla při průzkumu věnována prohlédnutí všech otvorů pod horním okrajem pláště budovy. Z průzkumu byla pořízena fotodokumentace.

3. Interpretace zjištěných dat

Přímo na budovách byly zjištěny tyto druhy ptáků (zvláště chráněné druhy zvýrazněny tučným písmem):

- **slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*)** – zvláště chráněný (§ 48 zákona), ohrožený (příloha III vyhlášky č. 395/1992 Sb.), na oplechování atiky depozitáře muzea, dne 24.5.2018, čerstvé zbytky jednoho jedince slavíka obecného, pravděpodobně kořist **krahujce obecného (*Accipiter nisus*)** – zvláště chráněný, silně ohrožený, příležitostně pozorován v Ohrazenicích, areál je součástí loveckého revíru pravděpodobně 1 páru, slavík obecný hnízdí v křovinách na zahradě areálu, k vlastní budově nemá žádný

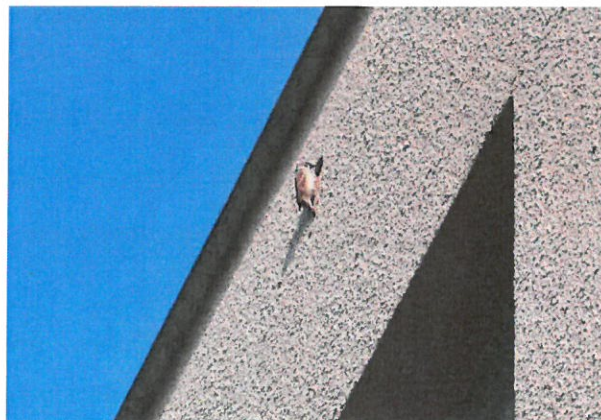
blíží vztah, podobně krahujec obecný – zahrada je jeho lovištěm, střecha budovy mu poskytla klidné místo ke konzumaci kořisti,

- **kavka obecná (*Corvus monedula*)** – zvláště chráněná, silně ohrožená, jeden jedinec, 24.5.2018, přilétla se přiživit na kořisti krahujce, kterého jsem zřejmě vyrušil svým příchodem na střechu, i ona brzy odlétla, nezjištěn žádný bližší vztah k budově,
- vrabec domácí (*Passer domesticus*), vrabec polní (*Passer montanus*) – obecně chránění (§ 5a zákona), zjištěno probíhající hnízdění jednoho páru vrabce domácího na budově depozitáře Krajské knihovny v otvoru pod střechou na jižní straně budovy, 3. otvor od východu, vrabec polní – pravděpodobně počínající hnízdění na budově Krajské knihovny, jižní strana, 1. otvor od východu – jeden jedinec nahlížel do otvoru, dovnitř však nezalétl, uvnitř později viděny zbytky suché trávy. Bez možnosti rozlišení, zda šlo o hnízda vrabce domácího či polního, byly dále zjištěny zbytky starých hnízd v těchto otvorech: jižní strana – 2., 4. 9., 13. až 17. otvor od západu (v 18. otvoru výše zmíněné probíhající hnízdění vrabce domácího), na východní stěně – 1. a 2. otvor od jihu, dále byl na jižní stěně v 9. a 10. otvoru od západu řídce ptačí trus – tyto otvory sloužily dosud pouze jako dočasné úkryty ptáků.

Depozitář muzea – zbytky slavíka obecného na oplechování atiky nad SZ rohem budovy..

Depozitář knihovny – vrabec polní nahlízející do větracího otvoru pod střechou budovy.

Depozitář muzea – trus netopýra nalezený v jednom z otvorů pod střechou budovy.

V blízkosti posuzovaných budov (na zahradě areálu, nebo nad budovami) byly zjištěny tyto druhy ptáků:

- **rorýs obecný (*Apus apus*)** – zvláště chráněný, ohrožený, všechny 4 termíny, až 14 jedinců tohoto druhu najednou lovilo ve skupině i jednotlivě hmyz ve volném vzdušném prostoru nad a okolo budov, do otvorů však nezalétávali, jejich hnízdiště v Ohrazenicích se nalézají severně od areálu v některých domech tzv. Finských domků,
- **slavík obecný** – hnízdí v křovinách v jižní části areálu, 10.5.2018 hnízdění 1 páru v křovinách na zahradě,
- **budníček menší (*Phylloscopus collybita*)** – 10.5.2018, možné hnízdění 1 páru v křovinách v jižní části areálu,
- **kos černý (*Turdus merula*)** – při všech kontrolách, až 3 páry v křovinách v areálu,
- **poštolka obecná (*Falco tinnunculus*)** – 10.5. a 30.5.2018, pouze přelety bez bližšího vztahu k budovám, či k areálu,
- **rehek domácí (*Phoenicurus ochruros*)** – 30.5.2018, možné hnízdění 1 páru v areálu, či v jeho blízkém okolí,
- **stehlík obecný (*Carduelis carduelis*)** – 10.5.2018, pravděpodobně již mimohnízdění potulka,
- **sýkora koňadra (*Parus major*)** – 24.5.2018, možné hnízdění 1 páru v blízkosti budov,
- **sýkora modřinka (*Parus caeruleus*)** – dtto,
- **pěnice hnědokřídlá (*Sylvia communis*)** – dtto.

Nikde uvnitř budovy nebyl zjištěn pobytové stopy (trus) netopýrů. Řídce byl zjištěn netopýří trus (od středně velkého druhu) v 16. otvoru od západu na jižní stěně depozitáře muzea. Při podvečerním a nočním průzkumu letounů za pomoci detektoru ultrazvuku dne

22.5.2018 byli zjištěni dva netopýři dvou druhů. Vysoko nad lokalitou proletěl na začátku noci jeden jedinec zvláště chráněného silně ohroženého **netopýra rezavého** (*Nyctalus noctula*). Podle směru letu byl jeho úkryt situován severně od areálu, snad v prostoru tzv. Finských domů, případně ještě severněji v lese u Pohránovského rybníka. Vztah k areálu lze charakterizovat pouze jako využití letového koridoru ve volném prostoru nad areálem. Na začátku noci byl zjištěn též středně velký netopýr. Tento druh se nepodařilo na dostatečně dlouhou dobu zaměřit detektorem ultrazvuku. Podle způsobu lovu (nízko nad zemí, do 2 m nad zemí kolem vysoké stařiny a náletových křovin, nesbíral však hmyz z listů křovin) a přibližné frekvence echolokace (kolem 40 kHz) šlo pravděpodobně o zvláště chráněného silně ohroženého **netopýra vousatého** (*Myotis mystacinus*). Tento druh vyhledává své úkryty často na lidských stavbách, často si za úkryty vybírá různé dutiny na střeších a v jejich okolí. Vzhledem k tomu, že tento netopýr proletěl kolem křovin jižně od obou budov na začátku noci, ještě za šera a poté odletěl lovit jinam, lze usoudit, že jeho úkryt byl buď na jedné z budov, nebo v některém topolu, rostoucím při jižní hranici pozemku.

4. Souhrn a doporučení dalšího postupu

Podle zjištění získaných při aktuálním průzkumu v průběhu 4 kontrol během měsíce května 2018 jsou větrací otvory pod střechou budovy, zvláště v případě budovy depozitáře Krajské knihovny, pravidelně využívány ke hnízdění vrabci domácími a zřejmě nepravidelně též vrabci polními. Ostatní druhy ptáků využívají příležitostně střechy budov a parapety pouze pro odpočinek, případně pro krmení se, což dokládá ptačí trus řídce nepravidelně rozmístěný na střeších a na parapetech, zbytky kořisti a ořechy zanechané na střeše atp.

Větrací otvory pod střechou na budově depozitáře Východočeského muzea jsou využívány jako občasné úkryty středně velkého netopýra, zřejmě druhu netopýr vousatý. Jde o pravděpodobně samce, kteří u netopýrů žijí samostatně. Vnější obálka budovy je tak občasným sídlem tohoto zvláště chráněného živočicha (§ 48 zákona) ve smyslu § 50 odst. 1 zákona.

Při zateplení budovy je vhodné respektovat výskyt zmíněných živočichů. Nejjednodušším řešením by bylo, kdyby přístupy do dutin pod střechou budov zůstaly nadále otevřené. To lze zařídit tak, že se stávající otvor propojí skrz nově připevněnou zateplovací

vrstvu s vnějškem pomocí plastové trubky stejného průměru jako ta stávající se zdrsňeným dnem. Pokud by to z technických důvodů nebylo možné (např. narušení zateplovacího pláště snižujícího tepelnou nepropusnost obálky budovy), bylo by možným, taktéž vhodným řešením nahradit stávající hnízdní příležitosti vytvořením obdobného počtu obdobných hnízdních příležitostí. To lze snadno provést umístěním speciálních budek z tvrzeného polystyrenu do zateplovacího pláště. Budky lze vnějškově upravit stejnou formou a barvou jako ostatní části fasády. Budky se dělají i s více dutinami v 1 kuse. Jedna budka je tak uvnitř rozčleněna např. do 4 částí, čemuž odpovídá stejný počet přístupových otvorů. Práce v podstřeší je vhodné provádět mimo dobu hnízdění vrabců, obecně mimo hnízdění většiny našich druhů ptáků (duben – červen kalendářního roku).

Podobně lze řešit případ, pokud by nemohly být zachovány stávající větrací otvory přístupné pro netopýry. I v tomto případě lze snadno nahradit stávající úkrytové možnosti speciální budkou, která se umísťuje do nového zateplení budovy. V případě, že by měly být stávající otvory do dutin znepřístupněny, je nutné to zařídit tak, aby v nich nebyli případně zazděni i netopýři. To lze provést tak, že se nad otvor přilepí jednosměrná klapka, která umožní netopýrovi opuštění úkrytu, znemožní mu však jeho návrat. Běžně se takováto klapka provádí ze čtverce perlinky, který se uchyťí lepidlem nad otvor vedoucí do dutiny v plášti budovy. Klapku je vhodné upevnit cca 2 – 4 týdny před počátkem prací, ovšem mimo zimní období u netopýrů (tj. mimo období od začátku října do konce března kalendářního roku). V tomto období netopýři obvykle úkryty neopouštějí. Pokud by práce měly začít v zimním období, je nutné klapku upevnit ještě v první polovině září. Blíže ke speciálním budkám viz www.ceson.org, www.birdlife.cz apod.

Literatura:

ANONYM, 2015 (aktualizováno 2018): Metodika posuzování staveb z hlediska výskytu obecně a zvláště chráněných synantropních druhů živočichů. Platná od 1.12.2015. Ministerstvo životního prostředí ČR.

STUDECKÁ PETRA, 2017: Energetické posouzení Depozitář knihovny. Praha, Energetická agentura, nepublikováno, depon Pardubický kraj.

www.cuzk.cz

www.mapy.cz